

1345

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 22 września 2009 r.

w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2009—2011”

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Krajowy program zwalczania niektórych

serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2009—2011”, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 września 2009 r. (poz. 1345)

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLA W STADACH BROJLERÓW GATUNKU KURA (*GALLUS GALLUS*) NA LATA 2009—2011**1. Zasady ogólne****1.1. Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2009—2011”**

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Cel wspólnotowy został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości. Cel powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2011 r.

Zgodnie z datą wskazaną w załączniku II rozdziale E ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeżeli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 g”.

Zgodnie z art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2009—2011”, zwany dalej „programem”, nie jest stosowany przy produkcji mięsa pochodzącego z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

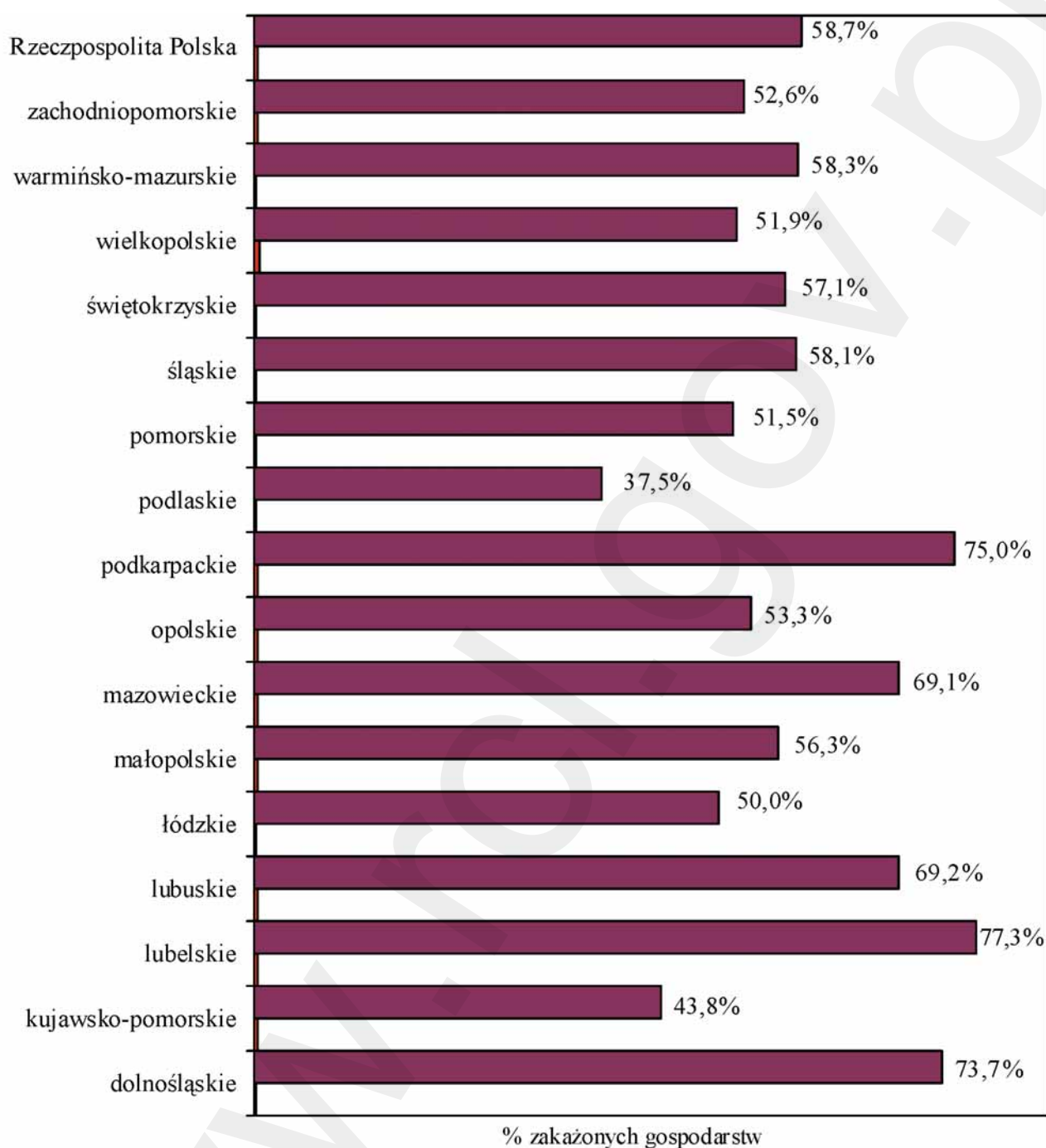
1.2. Określenie obszaru objętego programem

Program wprowadza się do realizacji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program podlega obowiązkowemu stosowaniu przez podmioty utrzymujące brojlery gatunku kura (*Gallus gallus*), z wyłączeniem podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003.

1.3. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od dnia 1 października 2005 r. do dnia 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14). Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5 000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7 % i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5 % (woj. podlaskie) do 77,3 % (woj. lubelskie).

Tab. 1. Odsetek występowania zakażeń pałeczkami *Salmonella* w poszczególnych województwach

Wyższy odsetek zakażeń odnotowano w gospodarstwach o dużej obsadzie brojlerów, co przedstawia poniższa tabela.

Tab. 2. Odsetek zakażeń w gospodarstwach o dużej obsadzie brojlerów

Obsada brojlerów w gospodarstwie	Liczba gospodarstw zbadanych	% gospodarstw zakażonych
5 000–9 999	27	29,6 %
10 000–49 999	238	55,5 %
50 000–99 999	55	80 %
>100 000	63	65,1 %

We wszystkich przebadanych gospodarstwach drób był utrzymywany w budynkach, na ściółce słomianej lub trocinach, dlatego nie było możliwości porównania występowania pałeczek *Salmonella* w zależności od sposobu chowu.

Najczęściej notowanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *Salmonella* Enteritidis (55,6 %), *Salmonella* Infantis (14,4 %) i *Salmonella* Hadar (8,8 %), natomiast *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 4,7 % badanych próbek.

Rys. 2. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej badania laboratoryjne są wykonywane w szczególności przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w uzasadnionych przypadkach badania laboratoryjne mogą przeprowadzać inne niż wyżej wymienione zatwierdzone laboratoria.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej oraz 16 oddziałów terenowych.

Zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny — Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;

1.4. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej. Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki — Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;

- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.5. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek pobranych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek pobranych w ramach programu, są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu — dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu — dla województwa kujawsko-pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie — dla województwa lubelskiego;

- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku — dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim — dla województwa lubuskiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi — dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie — dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie — dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu — dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie — dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku — dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie — dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach — dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach — dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu — dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie — dla województwa zachodniopomorskiego.

W uzasadnionych przypadkach próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, w którym zostały pobrane próbki, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą zostać przesłane do laboratoriów innych niż wyżej wymienione, które:

- 1) są akredytowane w kierunku metody badawczej opisanej w załączniku D do normy ISO 6579:2002;
- 2) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz
- 3) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez krajowe laboratorium referencyjne ds. salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych).

Laboratoria te po uzyskaniu dodatniego wyniku badań próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratorium przeprowadza na każdej z pobranych próbek badanie efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypów pałeczek *Salmonella* innych niż objęte programem w miarę możliwości określa się serotyp i podaje jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu umieszcza się jedno z podanych niżej określeń:

- 1) w próbkach ... (podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada ... (podać numer lub oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbkach ... (podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada ... (podać numer lub oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium;
- 3) w próbkach ... (podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada ... (podać numer lub oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium. Stwierdzono obecność *Salmonella* ... (podać nazwę, jeżeli określono serotyp);
- 4) w próbkach ... (podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada ... (podać numer lub oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego — Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

1.6. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz — Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpróchną pożywkę MSRV.

Serotypowaniu jest poddawany przynajmniej jeden izolat z każdej próbki, której wynik badania był dodatni, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.7. Kontrole przeprowadzane w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole pasz

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w okresie 3 tygodni przed planowanym przemieszczeniem brojlerów do rzeźni.

Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Zgodnie z lit. B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań próbek muszą być znane przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni.

Wyniki badań próbek umieszcza się w świadectwie zdrowia brojlerów kierowanych do uboju, którego wzór jest określony w rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75), w załączniku I, w sekcji IV, w rozdz. X, w części A.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbki, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie kontroli w gospodarstwach oraz gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Zgodnie z ust. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 w każdym roku realizacji programu co najmniej w jednym stadzie brojlerów w gospodarstwie z 10 % gospodarstw liczących powyżej 5 000 sztuk brojlerów jest przeprowadzane pobranie próbek na podstawie analizy ryzyka, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Zgodnie z ust. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 takie pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku gospodarstwa utrzymującego kilka stad brojlerów powiatowy lekarz weterynarii może wyrazić zgodę na niepobieranie próbek we wszystkich stadach w tym gospodarstwie. Powiatowy lekarz weterynarii wydaje taką zgodę na zasadach określonych w ust. 1 lit. c załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Wykrycie w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu dla miejsca prowadzenia gospodarstwa powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w ust. 1.5, przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych po stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbce pobranej z inicjatywy hodowcy ponosi ten hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Kontrole pasz przeznaczonych dla stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.8. Kontrole przeprowadzane na innych etapach łańcucha pokarmowego

Zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prowadzi się monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych. Obowiązkiem monitorowania są objęte między innymi salmonelloza i jej czynniki chorobotwórcze.

Obowiązek monitorowania obejmuje zbieranie, przechowywanie, analizowanie i rozpowszechnianie danych dotyczących salmonellozy i jej czynników chorobotwórczych na wszystkich etapach produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego.

Zasady przeprowadzania kontroli urzędowych są określone w rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.

Kontrole w rzeźniach obejmujące m.in. badanie przedubojowe oraz poubojowe drobiu skierowanego do uboju są prowadzone przez Inspekcję Weterynaryjną na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi. Inspekcja Weterynaryjna sprawuje również nadzór nad rozbiorem i przetwórstwem mięsa drobiowego oraz nad chłodniami składowymi oraz hurtowniami, które mają pomieszczenia z kontrolowaną temperaturą.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.) nakłada obowiązek przeprowadzania w rzeźniach prowadzących ubój drobiu badań 5 zbiorczych próbek pobranych z tuszek drobiu w kierunku pałeczek *Salmonella*.

Szczegółowy plan pobierania próbek przy produkcji produktów drobiowych otrzymanych z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) zostanie określony po ustanowieniu szczegółowych zasad, o których mowa w lit. E ust. 2 załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Sprzedż detaliczna produktów drobiowych jest objęta nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która opracowuje coroczne plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu.

1.9. Środki podjęte w odniesieniu do brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.9.1. Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego jest to stado brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w którym w wyniku badania próbek pobranych zgodnie z ust. 1 oraz 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepy szczepionkowe) lub w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

1.9.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem ptaków do rzeźni stosuje się przepisy art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia brojlerów w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się brojlery podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub zwłoki tych brojlerów;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa i zwłok brojlerów, paszy, odchodów pochodzących od brojlerów i ściółki oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu ich utrzymywania;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej brojlerów do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

1.9.3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1.9.2, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella* przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie brojlerów znajdujących się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,
 - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
 - b) wywożenia bez jego zgody z gospodarstwa mięsa i zwłok brojlerów, paszy, odchodów pochodzących od brojlerów i ściółki oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów,
 - c) przemieszczania brojlerów z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba że brojlery zostaną na wniosek hodowcy przemieszczone do rzeźni w celu poddania ubojowi; w przypadku przemieszczenia brojlerów do uboju w rzeźni w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o ich pochodzeniu ze stada, w którym w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium, lub o wykryciu w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy efektu hamującego wzrost bakterii.

1.9.4. Środki, o których mowa w ust. 1.9.3, są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie brojlerów zakażenia serotypem *Salmonella* objętym programem.

1.9.5. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych niż szczepy szczepionkowe) w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii lub w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez tego lekarza efektu hamującego wzrost bakterii lekarz ten w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zwłok wszystkich padłych brojlerów, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92),
- b) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych brojlerów,
- c) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, po obróbce gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni,
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- e) oczyszczenie i odkażenie kurników, w których były przetrzymywane brojlery ze stada zakażonego serotypem *Salmonella* objętym programem, otoczenia budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a—d,
- f) podjęcie działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych;

2) zakazuje przemieszczania brojlerów z gospodarstwa i do gospodarstwa z wyjątkiem przemieszczania brojlerów przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ubojowi.

Przy przemieszczaniu zakażonych brojlerów do rzeźni w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o ich pochodzeniu z zakażonego stada.

Wzór świadectwa zdrowia jest określony w rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi, w załączniku I, w sekcji IV, w rozdz. X, w części A.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z brojlerów, u których w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub inny serotyp *Salmonella* niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych.

Powiatowy lekarz weterynarii zaleca posiadaczowi brojlerów podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (zapewnienie odpowiedniej temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, odpowiedniego żywienia, prawidłowej obsady kurnika) oraz
- 2) zabezpieczenia epizootycznego gospodarstwa.

Powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki w celu sprawdzenia skuteczności przeprowadzonego oczyszczania i odkażania przed ponownym umieszczeniem brojlerów w kurniku. Brojlery w kurniku umieszcza się ponownie tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań pobranych próbek.

Osoby pracujące w gospodarstwie powinny być poddane badaniom na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

1.9.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.9.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.9.8. Środki, o których mowa w ust. 1.9.1—1.9.7, są zgodne ze środkami określonymi w rozdz. E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.10. Analiza szacunkowych kosztów oraz przewidywanych korzyści wynikających z wprowadzenia programu

Działania określone w programie będą realizowane w sposób określony w programach rocznych na lata 2009, 2010 i 2011. W programach tych zostaną szczegółowo określone szacunkowe koszty realizacji programu w poszczególnych latach. Programy roczne są przedkładane Komisji Europejskiej do dnia 30 kwietnia roku poprzedzającego rok realizacji programu w celu uzyskania współfinansowania ze środków Unii Europejskiej. Takie rozwiązanie jest uzasadnione obowiązującą zasadą rocznego planowania budżetowego oraz związaną z tym procedurą występowania do Komisji Europejskiej w celu uzyskania współfinansowania ze środków Unii Europejskiej.

Szacunkowe koszty „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” w 2009 r. wyniosą 3 129 600 zł. Natomiast przewidywane koszty programu w 2010 r. wyniosą 1 499 700 zł, a w 2011 r. — 1 432 320 zł.

Wydatki finansowane z budżetu państwa na realizację programu będą związane z kosztami przeprowadzenia badań przez powiatowego lekarza weterynarii, jak również przeprowadzanych przez tego lekarza badań w przypadku uzyskania dodatnich wyników badań próbek pobranych z inicjatywy hodowców. Ze środków budżetu państwa zostaną pokryte również koszty badania skuteczności oczyszczania i odkażania przeprowadzonego po usunięciu z kurnika brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

Wyżej wymienione koszty są szacunkowe i zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych w ustawie budżetowej na dany rok.

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców brojlerów oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia handlu oraz eksportu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z datą wskazaną w załączniku II do rozporządzenia nr 2160/2003 w rozdz. E świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeżeli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 g”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakaźnych stad brojlerów, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej występującą u ludzi chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

1.11. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom paszowym i żywnościowym

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej koszty wykony-

wania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej, związanego z realizacją programu, produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, który nie może być poddany odkażeniu. Wysokość odszkodowania ustala się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna (nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii). Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji wnieść powództwo do sądu rejonowego.

1.12. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 6 września 2001 r. — Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);

- 7) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegó-
wych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw paszowych i żywnościowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskiwanych od tego gatunku

Tab. 3. Produkcja brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2007 r.

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw utrzymujących powyżej 5 000 brojlerów gatunku kura (<i>Gallus gallus</i>)	Średnia liczebność stad brojlerów gatunku kura (<i>Gallus gallus</i>)
1	Dolnośląskie	169	10 815
2	Kujawsko-pomorskie	130	19 800
3	Lubelskie	179	16 600
4	Lubuskie	100	20 640
5	Łódzkie	397	23 697
6	Małopolskie	128	17 000
7	Mazowieckie	426	18 500
8	Opolskie	123	20 000
9	Podkarpackie	146	13 500
10	Podlaskie	152	23 000
11	Pomorskie	225	37 450
12	Śląskie	201	20 000
13	Świętokrzyskie	128	23 000
14	Warmińsko-mazurskie	90	3 500
15	Wielkopolskie	470	30 000
16	Zachodniopomorskie	136	30 000

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w grudniu 2007 r. znajdowało się 3 200 gospodarstw utrzymujących powyżej 5 000 brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz w Rzeczypospolitej Polskiej wyprodukowanych przez przedsiębiorstwa paszowe do sprzedaży w 2006 r. wyniosła 5,65 mln ton ogółem, co w porównaniu z 2005 r. stanowi wzrost o 7 %. Produkcja pasz dla drobiu w 2006 r. wyniosła 3,7 mln ton, co stanowi około 65,5 % ogólnej produkcji pasz w Rzeczypospolitej Polskiej. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Oszacowano, że produkcja pasz w przedsiębiorstwach paszowych ogółem (w tym produkcja przed-

siębiorstw paszowych produkujących na potrzeby własne) w Rzeczypospolitej Polskiej w 2006 r. wynosiła około 12–14 mln ton.

Produkcja pasz w Rzeczypospolitej Polskiej w 2007 r. wynosiła około 5,8 mln ton, co stanowi wzrost o niecałe 3 % w stosunku do 2006 r. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały jej wzrost, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Tab. 4. Najwięksi krajowi producenci pasz

Producent	Szacowana roczna produkcja pasz w tys. ton
Provimi-Rolimpex S.A., Warszawa	1 100
De Heus Koudijs Hima, Łęczycza	600
Cargill Polska, Warszawa	400
Golpasz, Golub-Dobrzyń	250
Wytwórnia Pasz Wipasz Sp. z o.o., Wadąg	300
Dossche, Kalisz	150
Spomis, Gołańcz	100–150
Tasomix, Nowe Skalmierzyce	100–150
Neorol, Jarocin	100–150
Piast, Lewkowiec	100–150
Agrocentrum, Kolno	200
Contipasz, Grodków	100–150

Tab. 5. Struktura produkcji mieszanek paszowych (w 2006 r.)

Mieszanki paszowe	%
Wysokobiałkowe dla bydła	1,5
„ dla drobiu	6,8
„ dla trzody	1,7
Średniobiałkowe dla bydła i owiec	6,5
„ dla drobiu	71,0
„ dla trzody	12,5
Ogółem	100 %

Tab. 6. Udział producentów w rynku pasz

Producenci	%
Provimi-Rolimpex S.A.	30
De Heus Koudijs Hima	13
Cargill Polska	8
Wytwórnia Pasz Wipasz Sp. z o.o.	6
Golpasz	5
Dossche	3
Pozostali	35
Ogółem	100 %

2.3. Instrukcje dotyczące dobrych praktyk gospodarowania lub inne wytyczne obowiązujące w zakresie higieny w gospodarstwach rolnych

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są stosowane wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej — produkcja drobiu i jaj. Stosowanie wytycznych nie jest obligatoryjne. Dodatkowo są dostępne publikacje dotyczące dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP), które mają zastosowanie również w gospodarstwach utrzymujących brojlery.

2.4. Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami rolnymi

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów Inspekcji Weterynaryjnej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej do wydawania decyzji administracyjnych oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej obejmują nadzór nad działalnością określoną w art. 1 pkt 1 tej ustawy.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie obrotu drobiem, z wyjątkiem obrotu prowadzonego w ramach działalności rolniczej w rozumieniu przepisów prawa działalności gospodarczej, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu drobiu, zarobkowego transportu drobiu lub transportu drobiu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, prowadzenia miejsc lub stacji kwarantanny albo zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia, w drodze decyzji, spełnienia wymagań weteryna-

ryjnych określonych dla prowadzenia danego rodzaju działalności. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu wszczynając w tym zakresie postępowanie administracyjne. Wniosek jest składany co najmniej na 30 dni przed planowanym podjęciem działalności.

Powiatowy lekarz weterynarii, wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny na całość prowadzonej działalności lub na poszczególne obiekty budowlane lub miejsca, w których ta działalność ma być prowadzona, albo też osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podjęcie działalności polegającej na organizowaniu targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia tego drobiu lub pochodzących z niego lub od niego produktów na rynku nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnieniu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia tych rodzajów działalności jest konieczne jedynie zgłoszenie w formie pisemnej zamiaru jej prowadzenia. Zgłoszenie powinno spełniać wymagania takie jak wniosek składany przed rozpoczęciem działalności podlegającej zatwierdzeniu.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są obowiązane także poinformować powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt są obowiązane zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu co najmniej na 24 godziny przed planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane zapewniać wymagania lokalizacyjne, zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa na podstawie ww. ustawy.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością określoną w art. 1 pkt 1 ww. ustawy pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w jej imieniu przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren, gdzie jest prowadzona działalność nadzorowana, mają prawo zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej nieodpłatnie pobierać próbki do badań oraz żądać pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądać okazania i udostępnienia dokumentów lub danych informacyjnych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnianiu wymagań weterynaryjnych przez podmioty prowadzące działalność nadzorowaną, organy Inspekcji Weterynaryjnej podejmują działania mające na celu doprowadzenie wadliwego stanu faktycznego do stanu określonego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie, łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami do wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej są naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie lub
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień, lub
- 3) zakazującej umieszczania na rynku lub handlu określonymi zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku gdy podmiot nie zastosuje się do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy). Oznacza to, że niezastosowanie się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii powoduje wydanie w sprawie kolejnej — bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw rolnych do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Ponadto powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące produkcję podstawową inną niż na użytek własny. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego.

2.6. Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach rolnych

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym brojlerów, jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta są uregulowane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022).

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. — Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt, prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022).

Dokumenty te lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez 3 lata od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się zwierzęta w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych

zwierząt, regulujących handel wewnątrzspółnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);

- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej.

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. zm.) podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14) przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego są zaopatrywane w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.